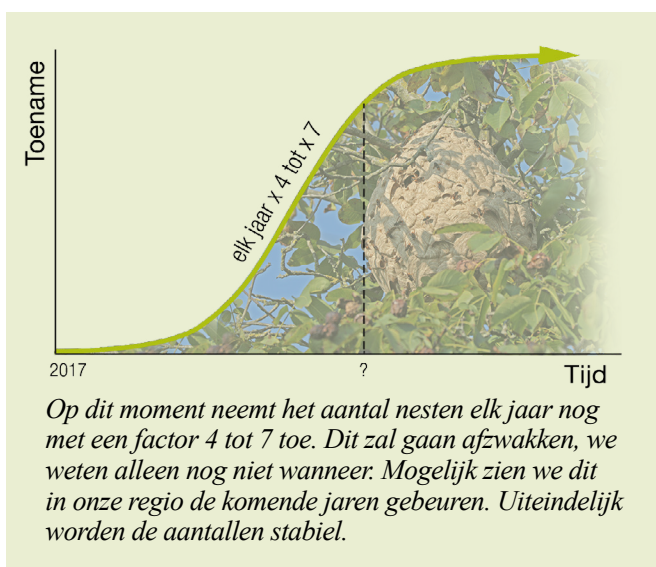

Leren leven met de Aziatische hoornaar

Eigenlijk moeten we de Aziatische hoornaar bewonderen: het is een uiterst succesvolle invasieve exoot. In 2017 werd in Nederland het eerste nest gevonden. Ondanks allerlei maatregelen en miljoenen uitgaven om dit tegen te houden, heeft de soort zich razendsnel over heel Nederland verspreid. Eerst langzaam: 2, 3, 11, daarna snel: 90, 500 en inmiddels duizenden nesten. Het gaat hard. In Heeze-Leende zijn in 2025 minstens 30 nesten* gevonden en het daadwerkelijke aantal nesten zal (aanzienlijk) hoger liggen. Het is duidelijk: we zullen er helaas mee moeten leren leven. Maar hoe?

Veranderende aanpak

Logisch dat de aanpak meeverandert met de aantallen. Ik kan me herinneren dat bij de eerste melding in Heeze (2020) experts van Naturalis dagenlang kwamen zoeken naar het nest. Ik hielp mee en fietste net naar huis toen het telefoontje kwam: gevonden! In de jaren erna werd bestrijding een taak van de provincie. Noord-Brabant had afgelopen jaren het doel om elk gemeld nest te verwijderen. Het budget hiervoor was steeds sneller op maar belangrijker nog: het was niet of nauwelijks effectief. Nederland is helaas perfect geschikt voor Aziatische hoornaars en ze verstoppelen hun nesten uitstekend. Daarom heeft provincie Noord-Brabant voor 2026 het beleid aangepast: zij stopt met algehele bestrijding en richt zich nu op nesten die een risico vormen voor kwetsbare soorten (bescherming van de biodiversiteit) of voor kwetsbare mensen (bescherming van de volksgezondheid). Verder neemt de provincie een coördinerende rol.

* Onderzoek Annemiek van Dijk half december 2025 op basis van controleerbare bronnen of eigen observaties, startende embryonestjes niet meegeteld. Met dank aan Gerda Vinck voor de informatie uit Sterksel.

Belangrijkste informatie over bestrijding van de Aziatische hoornaar

Vanaf 2026 worden nesten niet meer standaard bestreden vanuit de provincie Noord-Brabant.

Als je een nest in je tuin wilt laten doden, zul je zelf een bedrijf moeten inschakelen, net als bij overlast van andere plaagdieren.

Check of dat bedrijf veilig, verantwoord en volgens de regels werkt. Dat zou vanzelfsprekend moeten zijn maar is het helaas niet. Goed om te weten: **het gebruik van gif is enorm schadelijk en niet toegestaan****. Wordt er 'poeder' gebruikt, dan is het dus de vraag of dit legaal is.

Check vooraf ook goed of het echt gaat om een nest van Aziatische hoornaars en niet van de **nuttige inheemse wespen of de Europese hoornaar**: die hebben al op verschillende manieren last van de Aziatische hoornaar.

Nesten op **gevaarlijke plekken in de openbare ruimte** kun je melden. Wanneer er een reële kans is op steekincidenten door verstoring van het nest, zullen nesten verwijderd worden. Zo'n melding kun je het beste maken via het Meldpunt Aziatische Hoornaar op Waarneming.nl. *Noot: de Provincie is nu bezig om haar plannen uit te werken, de meldingsprocedure kan nog veranderen.*

Doe niet mee aan allerlei acties waartoe wordt opgeroepen: dus géén koninginnen lokken, vangen en doden, actief nesten opsporen en verwijderen... Helaas zorgen de huidige methodes en middelen (met name de vallen) nu voor extra sterfte onder inheemse soorten. Daar komt bij dat nog niet bewezen is dat ze ook echt effectief zijn, of alleen zeer plaatselijk. Per saldo help je de natuur er niet mee. Er wordt nog steeds veel onderzoek gedaan naar betere methodes en selectievere vallen. Tot die tijd is het **niet verstandig** om deze middelen breed in zetten. Met name de Europese hoornaar heeft veel te lijden van allerlei acties tegen Aziatische hoornaars.

** Behalve op onbereikbare plekken zoals in spouwmuur of onder dakbedekking, en dan nog alleen met de grootste zorgvuldigheid.

De Aziatische hoornaar wordt ook wel geelpoothoornaar genoemd. De Europese hoornaar heeft roodbruine poten.

Koolmezen pikken een nest van Aziatische hoornaars open om de laatste poppen op te eten.

Waarnemingen nog doorgeven?

Het is nog steeds zinvol om waarnemingen van nesten door te geven via Waarneming.nl. Zo houden deskundigen zicht op de dichtheid en uitbreiding van de soort. Het insturen naar Waarneming.nl van foto's van (vermeende) Aziatische hoornaars buiten het nest kan vooral voor jezelf handig zijn. Bijvoorbeeld als je wilt checken of wat je ziet inderdaad een Aziatische hoornaar is (of een ander insect).

Een serieus probleem voor imkers

Honingbijen zijn één van de favoriete prooien van Aziatische hoornaars (naast vliegen en sociale wespen). Het is makkelijk jagen voor een bijenkast. De eiwitten worden aan de larven gevoerd. Een nieuw en serieus probleem voor imkers. Er wordt veel energie gestoken in het ontwikkelen en verspreiden van vallen en beschermingsmiddelen, en het opsporen en bestrijden van koninginnen en nesten. Daarbij wordt hulp gezocht bij de overheid en iedere Nederlander (o.a. via een zeer omstreden publicatie van J. van Alphen). Maar...

We moeten ervoor waken dat de middelen niet erger zijn dan de kwaal

En daar lijkt het op dit moment wel op. Vooral Europese hoornaars en andere wespensoorten hebben nu te lijden onder de goedbedoelde dadendrang van imkers en burgers. Als validator zie ik hoeveel (gedode) Europese hoornaars, soms zeldzame wespen, vliegen etc. als 'Aziatische hoornaar' worden gemeld (zelfs een keer een veenmol!). Als wespdeskundige lees ik over bijvangst van nuttige insecten in allerlei soorten 'selectieve' vallen, en over het beperkte succes van geteste methodes. Ik hoor verhalen van nesten die door bedrijven illegaal en onzorgvuldig met gif zijn bestreden. En ik zie onjuiste of overdreven informatie voorbijkomen: vaak leidt deze bangmakerij tot onnodig ongeruste mensen en tot onverstandige en ineffectieve acties. Kortom **wij mensen maken het er niet beter op!**

Moet ik bang zijn om gestoken te worden?

Gestoken worden is geen pretje, maar de steek van een Aziatische hoornaar is niet gevaarlijker of pijnlijker dan van een Europese hoornaar. Wespensteken (daar vallen hoornaars ook onder) kunnen gevaarlijk en zelfs dodelijk zijn, maar hoofdzakelijk bij mensen die allergisch zijn voor wespengif. Onderzoek* in Frankrijk laat zien dat het aantal gemelde steekincidenten (bijen, wespen, hoornaars) daar in 10 jaar niet is gestegen, ondanks de opmars van de Aziatische hoornaar.

Wat zijn de risico's voor de biodiversiteit?

Dat weten we nog niet precies. Maar het effect op zeldzame bijen lijkt in ieder geval mee te vallen omdat de hoornaars vooral in de herfst veel jagen, als er weinig wilde bijen vliegen. We weten ook dat ze vooral bulkvoedsel zoeken (honingbijen, algemene vliegensoorten, sociale wespen). Er is ook positief nieuws: zo eten koolmezen graag van de voedselrijke poppen en larven die tegen de winter in de nesten achterblijven, een welkome voedselbron.

Onze biodiversiteit wordt vooral bedreigd door stikstofdepositie, klimaatverandering, gebruik van bestrijdingsmiddelen en verdwijnen van geschikte leefomgevingen.

Waarom in het voorjaar geen koninginnen te doden?

Sociale wespen zoals Aziatische hoornaars leven volgens de wet van de grote getallen. Ze produceren honderden koninginnen, maar grofweg 99 van de 100 sterft vroegtijdig. Dodelijke concurrentie** tussen koninginnen in het voorjaar speelt daarbij een rol. Hoe dit werkt bij Aziatische hoornaars weten we nog niet precies, maar het is een risico om dit proces te verstoren: dan moet je zeker weten dat je het als mens beter kunt! Helemaal met methodes waarbij ook inheemse soorten worden gedood.

Waar vind ik evenwichtige informatie over Aziatische hoornaars?

Ga naar Kenniscentruminsecten.nl of Wespenstichting.nl en tik 'Aziatische hoornaar' in de zoekfunctie. Of bekijk deze informatie van Natuurpunt (let wel op, in België is de aanpak iets anders geregeld): www.natuurpunt.be/publicaties/informatienota-aziatische-hoornaar

Tekst en foto's: A.van Dijk - 30 december 2025

*Bron: Onderzoek SICAP 2014-2023 (vergelijkbaar met ons Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum).

** In een Belgisch onderzoek van 13 nesten van Aziatische hoornaars werden 11 dode koninginnen gevonden. Slechts één nest had geen last van concurrentie. Bron: ecopedia.be/de-aziatische-hoornaar-een-prikkelende-exoot#Usurpation

DECEMBER-MAART Op goed verstopte plekjes houden jonge koninginnen (in het najaar geboren) een winterslaap. Ze zijn kwetsbaar en de meeste halen de lente niet.

MAART-MEI De koninginnen worden wakker; gaan aansterken en maken een nestje in een vogelhuisje, aan een gevel, in een heg, in de grond... Dit gaat vaak mis, er is veel concurrentie.

DECEMBER In december zijn de meeste nesten uitgestorven en vallen snel uit elkaar. Mezen en andere vogels helpen daarbij. Nesten worden niet hergebruikt.

MEI-JULI Na enkele weken zijn de eerste eitjes uitgegroeid tot werksters. Met hun hulp kan het nest uitgebouwd worden. Van de honderden koninginnen per nest in het najaar zijn er nu nog maar ongeveer 5 over.

NOVEMBER Als de blaadjes van de bomen zijn in november, worden de nesten van Aziatische hoornaars zichtbaar. De activiteit rond het nest neemt af. De oude koningin met haar volk sterft, behalve de jonge koninginnen die ieder voor zich een plekje zoeken om te overwinteren in een soort winterslaap.

JULI-AUGUSTUS Als de oorspronkelijke nestplek te krap wordt, is het tijd om te verhuizen! Ongeveer 70 % van de nesten verhuist in de zomer naar een hoge boomtop (30 % blijft op de oorspronkelijke lage plek). De verhuizing van het voorjaarsnest naar het zomernest gaat geleidelijk en duurt weken.

OKTOBER-NOVEMBER Uit het nest komen nu zwaardere vrouwtjes die extra voeding krijgen: nieuwe koninginnen. De mannetjes zijn er snel bij om met ze te paren. Het sperma wordt in het lichaam opgeslagen. Zo kan een koningin volgend jaar in haar eentje een nieuw nest beginnen.

SEPTEMBER-NOVEMBER De nesten groeien nu snel. De werksters jagen op insecten om de larven te voeden. Zelf hebben ze suikers nodig, die krijgen ze van de larven of halen ze op druiven, klimop... De koningin legt speciale eitjes, dit worden mannetjes die vanaf eind september het nest verlaten.

KALENDER AZIATISCHE HOORNAARS